

Андрій Сомик,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
Антоніна Дем'янюк,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

СУЧАСНІ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ У СВІТОВІЙ ПРАКТИЦІ

Сучасні трансформаційні процеси в системах загальної середньої освіти різних країн зумовлюють переосмислення традиційних підходів до управління закладами освіти та зумовлюють актуальність впровадження інноваційних, гнучких і стійких управлінських моделей. Світовий досвід засвідчує, що в умовах кризових ситуацій ефективність функціонування закладів загальної середньої освіти значною мірою визначається здатністю управлінських структур оперативно адаптуватися до нових викликів, забезпечувати безперервність освітнього процесу та підтримувати стабільний соціально-психологічний клімат в педагогічних колективах. У зв'язку з цим в провідних освітніх системах пріоритетного значення набувають моделі управління, що інтегрують централізоване стратегічне планування з децентралізованими механізмами автономії закладів освіти, що дозволяє швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища та потреби здобувачів і педагогів. Міжнародний досвід публічного управління демонструє ефективність делегування управлінських повноважень на місцевий рівень, зокрема у питаннях організації дистанційного та змішаного навчання, адаптації освітніх програм, забезпечення безпеки та соціальної підтримки учасників освітнього процесу. Такі підходи сприяють підвищенню гнучкості управлінських рішень і більш раціональному використанню ресурсів за умов наявності розвиненого місцевого самоврядування, цифрової інфраструктури та управлінської спроможності адміністрацій закладів освіти [2].

Значну роль в сучасних моделях управління відіграє цифровізація, зокрема використання інформаційно-комунікаційних технологій, аналітичних платформ і систем моніторингу якості освіти. Досвід США та Канади свідчить про результативність управління, орієнтованого на дані, що дозволяє приймати обґрунтовані рішення щодо розподілу ресурсів та організації навчання в надзвичайних умовах. Водночас у Великій Британії та Австралії ефективними виявилися комплексні моделі міжінституційної координації, які передбачають взаємодію освітніх закладів з органами місцевої влади, соціальними та медичними службами, що підвищує стійкість освітніх систем до кризових впливів [1; 2].

Важливою складовою сучасних управлінських моделей є інституалізація кризового менеджменту, що включає наявність заздалегідь розроблених планів реагування, чітко визначених зон відповідальності, налагоджених комунікаційних каналів і механізмів підтримки. Світовий досвід доводить, що

такі підходи сприяють збереженню стабільності діяльності закладів загальної середньої освіти та мінімізації втрат у якості навчання в умовах надзвичайних ситуацій [2].

Окремого значення в сучасних моделях управління набуває залучення громадськості та зовнішніх стейкхолдерів до процесів прийняття управлінських рішень. Партнерська взаємодія між державою, адміністрацією закладів освіти, батьками та громадою розглядається як ефективний механізм підвищення стійкості шкіл і розширення їх ресурсної бази [3]. Досвід європейських країн свідчить, що за умови чіткої організації, прозорості та взаємної довіри така модель сприяє збереженню освітнього процесу навіть у соціально вразливих умовах, водночас потребує державної підтримки та балансу між автономією закладів освіти й відповідальністю громади [3; 4].

Таким чином, аналіз світової практики дозволяє стверджувати, що сучасні моделі управління закладами загальної середньої освіти ґрунтуються на поєднанні децентралізації, цифровізації, адаптивного лідерства, інституалізованого кризового менеджменту та партнерської взаємодії з громадою. Саме інтеграція зазначених компонентів створює основу для формування стійких, гнучких і результативних освітніх систем, здатних забезпечувати якісну освіту в умовах постійних соціальних і глобальних викликів.

Список використаних джерел

1. Гафійчук А. Кубіцький С. Зарубіжний досвід підготовки та відбору керівників закладів загальної середньої освіти (secondary schools). *Актуальні питання розвитку галузей науки*. 2025. 9 травня. С. 47–52.

2. Даниленко Л. І. Міжнародний досвід публічного управління закладами освіти на місцевому рівні в умовах криз. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2022. № 17. С. 905–924.

3. Онаць О. Проблеми і перспективи державно-громадського управління закладами загальної середньої освіти в умовах децентралізації влади на засадах партнерської взаємодії. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2021. 4 (83). С. 27–34.

4. Рачинський А. Міжнародні стандарти забезпечення публічного управління закладами освіти у країнах ЄС: досвід для України. *Public Administration and Regional Development*. 2022. № 18. С. 1281–1299.